

JAN-BAPTIST MINNE-BARTH

Op 2 september jl. was het precies 200 jaar geleden dat Jan-Baptiste Minne-Barth, oud-burgemeester van Gent, geboren werd.

Een unieke gelegenheid om eens te herdrukken wat Pierre Kluyskens destijds over deze omstreden figuur wist te vertellen.

Met onze dank daarvoor aan de familie Kluyskens.

Er is in de politieke loopbaan van Jozef Van Crombrugge een pijnlijke bladzijde geweest, zoals wij het in onze vorige bijdrage schreven. Op 14 juli 1836 hadden de eerste gemeentelijke verkiezingen plaats ingevolge de nieuwe gemeentewet van 1 april 1836; 31 gemeenteraadsleden moesten verkozen worden, waaronder drie kandidaten moesten behoren tot de drie wijken extra muros: Meulestede, St. Pieters Aaigem en Rooigem.

In de toenmalige atmosfeer moest de strijd tussen de Vrienden der Goede Orde, alias de liberalen of orangisten, voor de klerikale pers de "plunderaren, baanstropers en brandstichters", en de Patriotten of klerikalen, door hun tegenstrevers de "anarchisten" genoemd, buitenmatig bitsig worden gevoerd. Al de verkozenen behoorden tot de lijst van de Vrienden der Goede Orde, ofschoon dient aangestipt dat vier personen, de hh. Minne - Vander Straeten, Van de Poele, Verhaeghe - de Naeyer en Casier - Tricot, zich op beide lijsten kandidaat hadden gesteld; in de politiek, zo dachten zij wellicht, moet men op twee paarden kunnen wedden!

Na de triomf van zijn partij, mocht Van Crombrugge zich terecht verwachten aan een nieuw mandaat als burgemeester, doch de regering besliste er anders over. Bij Koninklijk Besluit van 19 augustus 1836 werden de Heer Verhaeghe - de Naeyer burgemeester, de Heren Minne - Barth, Minne - Van der Straeten, Hamelinck - Oldemaere en Casier - Tricot schepenen benoemd.

Verhaeghe - de Naeyer weigerde echter het ambt te aanvaarden, hetgeen een kaakslag betekende voor de regering: "Wij mogen onze lezers stelliglyk verzekeren dat den heer Verhaeghe - de Naeyer, die door het gouvernement tot burgemeester dezer stad benoemd is, geweygerd heeft dit ambt te aanveerden"; schreef de Gazette van Gend op 24 augustus 1836.

Daags nadien begaven de vier schepenen zich naar Oostende, waar Koning Leopold toen verbleef, om hem in naam van de Gentse gemeenteraad te verzoeken Jozef Van Crombrugge burgemeester van Gent te willen benoemen. Het onthaal, zo verklaarden zij bij hun thuiskomst, was erg koel geweest. De Koning zou immers gezegd hebben dat Van Crombrugge een partij vertegenwoordigde die de regering vijandig gezind was, dat hij verkocht was aan het "Messenger de Gand" en dat hij een "homme drapeau" was.

De Gazette van Gend jubelt: "Ingevolge eene beslissing, gisteren door de

meerderheyd van onze stedelijke regering genomen, schrijft zij op 31 augustus, in eene vergadering ten dezen eynde ten stadhuyze gehouden, zullen de nieuwbenoemde schepenen Minne - Van der Straeten, Minne - Barth en Casier - Tricot, hun ontslag laten toekomen aen het gouvernement, het welk daer door genoodzaekt is, gelijk men zegt uyt den zak, wederom eenen burgemeester en dry schepene te benoemen. Daer den heer Hamelinck - Oldemaere van de oude regentie deel maekte, zal hy alleen zyne benoeming tot schepenen aennememen." De atmosfeer bleef zwaar en troebel in Gent waar elke dag en elke avond schermschietingen en vechtpartijen in herbergen en openbare lokalen plaats grepen. Inmiddels werden op 28 september de provinciale verkiezingen gehouden en ditmaal zien wij Minne - Barth en Verhaeghe - de Naeyer zich uitsluitend voor de klerikale lijst kandidaat stellen.

Op 7 november kon de gemeenteraad eindelijk zijn eerste zitting houden, doch nog steeds zonder burgemeester. Een maand later werd Minne - Barth aangesteld om ten voorlopigen titel de functie van burgemeester uit te oefenen, hetgeen natuurlijk een tussenmaatregel en een eerste stap in de richting van een vaste benoeming betekende.

Het was in die hoedanigheid van dd. burgemeester dat hij, na eerst de eed te hebben afgelegd in handen van de nieuwe provinciegouverneur Heilas d'Huddegem, tot de eedaflegging van de schepenen en gemeenteraadsleden overging: "de leden van onzen nieuwen stedelyken raed hebben eyndelyk gisteren naermiddag in handen van de schepenen Minne - Barth, daer toe gedelegeerd, den vereyschten eed afgeleyd, en de nieuwbenoemde schepenen Hamelinck - Oldemaere, Minne - Van der Straeten, Casier - Tricot en Minne - Barth zijn in bediening getreden. Door de weygering van den heer Verhaeghe - de Naeyer van het ambt van burgemeester te aanveerden heeft de regering tot dus verre nog geen opperhoofd. Het is by vele persoonen het gedacht dat den agtbaren heer Van Crombrughe eerlang door het gouvernement tot burgemeester zal benoemd worden."

Groot was de opwinding te Gent. De vrienden van Minne - Barth brachten de nieuwe "fungerende burgemeester" de traditionele serenade, maar de orangistische pers, niet het minst het "Messenger de Gand" zette een des te heviger campagne in, dat Jan Baptist Minne jarenlang een hartstochtelijk voorstander van koning Willem was geweest. Zelfs de gewoonlijk in politieke aangelegenheden nogal bedaarde Gazette van Gend, valt ditmaal op Minne uit: "De patriotten, schrijft zij, zijn in grote blydschap; zy zeggen te zegepralen, omdat onze voormaligen agtbaren burgemeester door den heer advokaet Minne - Barth vervangen is. Wij zien niet wat tot die groote blydschap oorzaak kan geven; en inderdaed, onze stad had voor burgemeester eenen harer voortreffelykste burgers, eenen man vol verstand en bekwaemheyd, welke geheel en al aengekleefd was aen het geluk der Gentenaeren. Den heer van Crombrughe was

onder de meest gematigde orangisten gekenmerkt en heeft noyt zynen naem gehecht aen eenigen akt, strydig met het thans bestaende order van zaken; daer integendeel den heer Minne - Barth onder de overdrevendste orangisten altoos gerekend is geweest, en aen alle de orangistische intekeningen, zoo voor de peêrden van den prins van Oragnien als voor de krygsgevangene van de citadel van Antwerpen, enz., deel heeft genomen. Wel is waer den heer Minne - Barth, zeggen de patriotten, heeft zyne voorige orangistische gevoelens afgezworen en zich onder het patriotisch vaendel gerangschikt: het vervolg zal naderhand bewyzen tot hoe verre den patriotischen aenhang op dien omgekeerden orangist mag rekenen."

"Omgekeerde orangist!" Een belediging welke Jan-Baptist Minne - Barth wel duizend maal te horen kreeg; het is het lot van al de overlopers, hun vrienden te verliezen. Minne was inderdaad een vurige orangist geweest en men kan best begrijpen welke de woede moet geweest zijn van zijn gewezen partijgenoten,

toen hij naar het klerikaal kamp overliep. Ook daar telde hij weinig vrienden: men was zijn vroegere carrière en handelswijze niet vergeten en men stelde dan ook geen al te groot vertrouwen in hem.

Prosper Claeys is, in zijn door ons reeds aangehaalde studie, uiterst bondig: 1837-1839: J. B. Minne - Barth, avocat et professeur à l'Université. Ce ne fut qu'un interrègne." Men zou het moeilijk korter en bondiger kunnen uitdrukken. Men moet dan ook links en rechts de schaarse gegevens gaan bijengrabbelen, om zijn biografie ineen te steken.

Hij werd geboren te Gent op 2 september 1796. Nog heel jong werd hij hulp-griffier benoemd bij de Rechtbank van Koophandel. Toen de door koning Willem gestichte Universiteit met haar leergangen startte, liep hij college in de Rechtsfaculteit, behaalde er zijn diploma van doctor in de Rechten en publiceerde in de latijnse taal, een proefschrift dat de mooiste beloften inhield voor de jonge jurist: "Dissertatio inauguralis juridica, de litterarum cambiallum exactore, secundum codicem commefcialem hodiernum."

Zijn grondige kennis van het handelsrecht verzekerde hem onmiddellijk aan de Gentse Balie een uitgelezen clientele en een vooraanstaande plaats in het stadsleven.

Na de Omwenteling van 1830 zien wij hem met de verkozenen van de Orangisten, zijn intrede doen in de Gemeenteraad.

Wanneer Hippoliet Metdepenningen, de grote orangistische voorman, in december 1832 wordt aangehouden en op 1 februari daaropvolgend voor de Krijgsraad moet verschijnen samen met een ganse groep orangisten, treedt Minne - Barth als verdediger op voor de beschuldigten, aan de zijde van een stel beroemde advocaten als Napoleon De Pauw, Rolin, Baillu en Van Huffel. Het jaar nadien geeft hij andermaal blijk van zijn orangistische gevoelens in de zaak van de paarden van de Prins van Oranje, welke de regering in beslag had genomen en openbaar liet verkopen.

Talrijke advocaten uit Brussel en Gent protesteerden tegen deze onwettige maatregel, o.m. Jan-Baptist Minne - Barth. Het is aan die twee feiten dat de Gazette van Gend in haar artikel herinnerde.

Op het ogenblik dat Minne - Barth dd. burgemeester wordt, is hij sedert een paar maanden professor van Handelsrecht aan de Gentse Universiteit.

Wij hebben gezien dat hij bij de gemeenteverkiezingen van 1836, als kandidaat van de Vrienden van de Goede Orde werd verkozen en ook deel uitmaakte van de delegatie welke zich bij Koning Leopold begaf. Naderhand trad hij op als kandidaat van de klerikale lijst, hetgeen een spectaculaire rechtsommekeer betekende. Minne - Barth bleef ongeveer een jaar de functie van burgemeester waarnemen, zonder de officiële titel te dragen. Het was pas na het bezoek van Leopold I en Koningin Louise-Marie, voor de inhuldiging van de spoorweg alhier, dat hij bij Koninklijk Besluit van 3 oktober 1837, burgemeester werd benoemd. Op 6 oktober legde hij de eed af; 's avonds brachten het muziekkorps van de

stad, de maatschappij Ste-Cecilia en de Koorzangmaatschappij hem de gebruikelijke serenades, doch de volgende dagen klonk de muziek in de orangistische pers en op het stadhuis, minder melodieus.

In zitting van de gemeenteraad van 21 oktober, vroeg Metdepenningen het woord: "Het is met een diep gevoel van smart en verontwaardiging dat de overgrote meerderheid van onze medeburgers de benoeming van de nieuwe burgemeester heeft vernomen. Het is aan ons, afgevaardigden van de stad Gent, de waardigste van onze medeburgers te wreken: ere aan de heer Van Crombrughe, door de regering verstoten omdat hij de stad te zeer heeft bemind." Spreker stelde vervolgens voor de h. Van Crombrughe alsmede de heer d'Hane Steenhuyse die het burgemeesterschap had geweigerd, plechtig te danken voor de bewezen diensten. Het was een handig voorstel van Metdepenningen; even handig was het antwoord van Minne - Barth: "Het is onnodig dit voorstel in stemming te leggen, de ganse raad is van hetzelfde gevoelen."

Op 4 november stemde de gemeenteraad, bij eenparigheid van stemmen, een hulde en dankadres aan Van Crombrughe, dat hem daags nadien door een deputatie van negen gemeenteraadsleden ten huize werd overhandigd.

De oppositie maakte de nieuwe burgemeester het leven bijzonder zuur. "Ni les attaques les plus passionnées, ni les critiques les plus acerbes ne furent épargnées à l'administration gantoise", schrijft Vermeersch in het Liber Memorialis. "Minne supporta les unes et les autres avec le calme courage d'un homme exclusivement préoccupé de remplir son devoir."

Minne - Barth begreep nochtans dat zijn mandaat van korte duur zou zijn, dat hij geen grootse plannen zou kunnen uitwerken, hoogstens een paar door zijn voorganger begonnen werken zou kunnen voltooien en dat hij in alles zou worden aangevallen en gehekeld, terecht of ten onrechte. Na enkele maanden oordeelde hij het dan ook geraadzaam er het bijltje bij neer te leggen en verzocht hij de regering zijn ontslag als burgemeester te willen aanvaarden, hetgeen hem werd toegestaan. Met een benoeming van ridder in de Leopoldsorde verliet hij het politiek toneel.

Op 26 januari 1840 werd Jozef Van Crombrughe voor de tweede maal burger-vader van zijn geliefde geboortestad. Officieel betekende zulks dat de Oran-gisten, nu Willem I ze na de ondertekening van het Verdrag der XXIV Arti-kelen van hun eed van getrouwheid had ontheven, de rangen van de nieuwe monarchie vervoegden.

Van Crombrughe heeft met de vernieuwing van zijn mandaat, enkel een symbolisch gebaar gesteld: hij was ziek en te oud om nog met stevige hand het roer in handen te nemen. Hij stierf op 10 maart 1842. Zijn ongelukkige rivaal, Jan-Baptist Minne - Barth, de burgemeester-meteoor, had inmiddels zijn dossi-ers en het Gerechtshof vervoegd; hij vervolgde aan de Balie zijn schitterende en slechts kortstondig onderbroken loopbaan. Hij stierf te Gent op 17 februari 1851.

Pierre KLUYSKENS